

Tillsynsvägledningsplan PBL 2026–2028

Tillsynsvägledning enligt plan och bygglagen

Länsstyrelsen
Örebro län

Tillsammans för ett hållbart och levande län

Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att främja en hållbar utveckling och göra verklighet av nationella mål utifrån länets förutsättningar. Med bred och djup kunskap arbetar vi nära verksamheter, människor och natur och gör avvägningar mellan olika intressen.

Titel: Tillsynsvägledningsplan PBL 2026–2028

Författare: Johanna Westerberg

Rapportnummer: 2025:10

Diarienummer: 14290-2025

Utgivningsår: 2025

Syftet med tillsynsvägledningsplanen

Länsstyrelsen ska enligt Plan- och byggförordningen ge tillsynsvägledning i länet genom att ge kommunerna råd och stöd i sitt tillsynsarbete enligt plan- och bygglagen så att det blir så effektivt och enhetligt som möjligt

Syftet med denna plan är att ge en bakgrund till Länsstyrelsens uppdrag och att redovisa planerade aktiviteter 2026 – 2028.

Byggnadsnämndernas tillsyn inom plan- och bygglagen är viktigt ur många aspekter. Här följer några exempel:

- Varje dag drabbas barn och vuxna av besvär i form av astma och allergier på grund av mögel och dålig inomhusluft.
- Varje vecka hindras människor att leva ett normalt liv på grund av brister i allmänna platsers och byggnaders utformning. Många andra skadas på grund av bristande underhåll.
- Varje månad blir energiförbrukningen i bostäder högre än vad som är långsiktigt hållbart för vårt samhälle på grund av felaktiga energiberäkningar.
- Varje kvartal dödas människor i byggarbetsplatsolyckor på grund av otillräcklig kontroll.
- Varje år uppkommer och sprids tusentals bränder på grund av dåligt brandskydd.

Alla dessa händelser skulle kunna förhindras och förbättras av en god tillsyn av den bebyggda miljön.

Bakgrund

I plan- och bygglagen (2010:900), i fortsättningen PBL, samt plan- och byggförordningen (2011:338), i fortsättningen PBF, är tillsynen reglerad och innehåller bestämmelser om tillsynsvägledning. Det framgår också att både Boverket och länsstyrelserna ska ha en plan för sin tillsynsvägledning. Planerna ska omfatta en period av tre år och vid behov revideras.

Med utgångspunkt från de länsstyrelsegemensamma arbetsformer som upprättades i regleringsbrevsuppdrag 44a från 2012 har Länsstyrelsen i Örebro Län tagit fram denna tillsynsvägledningsplan för åren 2026–2028. Avsikten är att den rådgivning och vägledning som förekommit tidigare ska utvecklas och struktureras för att uppfylla lagstadgade krav på tillsynsvägledning och möta kommunernas behov och önskemål.

Tillsynsvägledning genom stöd och råd till byggnadsnämndens tillsynsarbete kan exempelvis handla om information på webben, tolkningspraxis, kunskapsunderlag i sakfrågor, handläggartäffar, utbildningar, telefonkontakter och nätverkande. Länsstyrelsen ska i sin vägledande roll ge råd och stöd på en övergripande och generell nivå men det är byggnadsnämnderna som genomför själva tillsynen.

Planen kommer att vara tillgänglig för länets kommuner och även utgöra underlag för Länsstyrelsens verksamhetsplanering. Planen kommer att revideras årligen för att ta vara på de erfarenheter som verksamheten ger och för att möta de behov som uppstår. Vidare kan författningsändringar och andra förändringar påverka Länsstyrelsens planerade tillsynsvägledning. Det kan också uppstå behov och önskemål om nya aktiviteter, liksom att det kan finnas andra inslag i tillsynsvägledningen som inte tagits med i denna plan, vilket Länsstyrelsen kommer att ha beredskap för.

Rättsliga utgångspunkter

11 kap PBL

Bestämmelser om tillsyn finns i 11 kap PBL och av 3 § framgår att tillsynen utövas av regeringen, länsstyrelsen och Boverket samt av byggnadsnämnden (tillsynsmyndigheterna) och att tillsynsmyndigheterna ska samarbeta med varandra. Vidare ska en tillsynsmyndighet enligt 5 § pröva förutsättningarna för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd, så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde.

De ingripanden och påföljder som byggnadsnämnden kan använda sig av är enligt 11 kap PBL i huvudsak förelägganden om att vidta olika åtgärder eller rättelser, förbud mot fortsatt arbete eller åtgärd eller att använda byggnadsverk, byte av funktionskontrollant eller kontrollansvarig samt att ta ut byggsanktionsavgifter.

8 kap. PBF

Boverket och länsstyrelsen ska enligt 8 kap 13 § PBF ge tillsynsvägledning när det gäller tillsynen enligt PBL och PBF på det sätt som närmare framgår av 8 kap 14 och 15 §§ PBF samt aktivt verka för samordning och samverkan i tillsynsvägledningen.

Enligt 8 kap 14 § PBF ska länsstyrelsen ge tillsynsvägledning i länet genom att ge byggnadsnämnden råd och stöd i nämndens tillsynsarbete, följa upp och utvärdera byggnadsnämndens tillsynsarbete, lämna uppgifter till Boverket om länsstyrelsens tillsynsvägledning och utvecklingen av byggnadsnämndens tillsynsarbete, om Boverket begär det.

Boverket ska enligt 8 kap 15 § PBF ge tillsynsvägledning till länsstyrelsen i plan- och byggfrågor och byggnadsnämnden genom råd och stöd i dess tillsynsarbete.

Enligt 8 kap 16 § PBF ska både Boverket och länsstyrelsen ha en plan för sin tillsynsvägledning. Planerna ska omfatta en period av tre år och vid behov revideras.

Vidare ska Boverket enligt 8 kap 17 § PBF regelbundet sammanställa erfarenheterna från kommunens tillsynsarbete, och länsstyrelsens och verkets tillsynsarbete och tillsynsvägledning. Sammanställningen ska lämnas till regeringen.

Länsstyrelsens tillsynsvägledning

Med utgångspunkt från de föreskrifter som redovisats bör Länsstyrelsens tillsynsvägledning syfta till att ge byggnadsnämnderna råd och stöd i tillämpningen av ingripande- och påföljdsbestämmelser enligt PBL och PBF samt att medverka till kompetensutveckling och bistå nämnderna i att arbeta med tillsynsfrågor på ett strukturerat sätt.

Formerna för tillsynsvägledningen

Som anförts har länsstyrelserna i samråd med Boverket och inom ramen för regleringsbrevsuppdrag 44 a i regleringsbrevet för 2012 tagit fram förslag till gemensamma arbetsformer för tillsynsvägledning. Dessa bygger på en årscykel som börjar den 1 juli och slutar den 30 juni samt en enkät i tre delar (A, B och C) som tas fram av samhällsbyggnadsnätverket inom Länsstyrelsen tillsammans med Boverket och skickas ut till kommunerna. Enkäterna bygger i grunden på det årliga regleringsbrevsuppdraget som Länsstyrelserna får av regeringen. Uppdragen syftar till att följa upp och utvärdera nämndernas tillämpning av plan- och bygglagen inom tillsyn.

I de aktiviteter som Länsstyrelsen anordnar eller är med att anordna, eftersträvas jämn representation avseende kön bland inbjudna talare.

Utöver Länsstyrelsens aktiviteter riktade mot länets kommuner kommer Länsstyrelsen att ta del av Boverkets kompetensutveckling inom tillsyn och tillsynsvägledning. Boverket har även en webbaserad tjänst, PBL kunskapsbanken, som är under löpande utveckling och bedöms vara till stor hjälp både för landets kommuner och för länsstyrelserna.

För att utbyta erfarenheter och få inspiration har Länsstyrelsen ambitionen att delta i länsstyrelsegemensamma tillsynsvägledningsdagar som anordnas två gånger per år.

Planerade aktiviteter 2026 - 2028

Årligen återkommande aktiviteter

- Telefonvägledning och skriftliga förfrågningar om tillsynsvägledning
- Informera om tillsyn och tillsynsvägledning på länsstyrelsens hemsida
- Regelbundna möten i samverkansgruppen med representanter från kommunernas bygglovshandläggare och tillsynshandläggare.
- Hantera regleringsbrevsuppdrag för tillsynsvägledning.
- Uppmärksamma och informera kommunerna om viktigare förändringar i PBL/PBF samt vidareförmedla information från Boverket m.fl.
- Sammanställa, rapportera och kommunicera med kommunerna med anledning av regleringsbrevsuppdrag
- Följa upp och utvärdera kommunernas tillsynsarbete
- En halvdag med tillsynsvägledning med olika teman
- En halvdag med tema strandskydd i december
- Sammanställa och utvärdera årets tillsynsvägledning samt revidera tillsynsvägledningsplanen

Länsstyrelsen
Örebro län